

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
QARSHI MUHANDISLIK IQTISODIYOT INSTITUTI

KORPORATIV BOSHQARUV
FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 200 000 Ijtimoiy soha, iqtisod va huquq
Ta'lim sohasi: 230 000 Iqtisod
Ta'lim yo'nalishi: 5230200- Menejment(Tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 2017-yil 20-apreldagi PK-2909-son Qarori 2017-2021-yillarda oliy ta'lim tizimini kompleks rivojlantirish dasturi
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yilning 7-fevral O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida gi PF-4947-sonli Farmoni 2017-2021-yillarda O'zbekistonda rivojlantirishni beshita ustuvor yunalishi buyicha Xarakatlar strategiyasi
12. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. - T.: O'zbekiston, 2017. -46 b.
13. Xodiev B. Yu. Samadov A. «Kichik tadbirkorlikda moliyaviy menjmet» Toshket-2004-yil

Internet saytlari:

- <http://www.uza.uz> (O'zbekiston Respublikasi Hukumatining rasmiy veb sayti);
- <http://www.mf.uz> (O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligining rasmiy veb sayti);
- <http://www.soliq.uz> (Davlat soliq qo'mitasining rasmiy veb sayti);
- <http://www.stat.uz> (Davlat statistika qo'mitasining rasmiy veb sayti);
- <http://www.cbu.uz> (O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining rasmiy veb sayti);
- <http://www.cer.uz> (Iqtisodiy tadqiqotlar markazining rasmiy veb sayti);
- <http://www.tdu.uz> (Toshkent Davlat iqtisodiyot universitetining rasmiy veb sayti);
- <http://www.tfi.uz> (Toshkent moliya institutining rasmiy veb sayti); <http://www.iqtisodiyot.uz> (Iqtisodiyot va ta'lim ilmiy jum'alinining rasmiy veb sayti).

Fanning o'quv dasturi Qarshi muhandislik iqtisodiyot instituti "Biznes va innovatsion menajment" kafedrasida 2022yil "21" o'66" dagi 19-sonli, "Iqtisodiyot" fakulteti Uslubiy komissiyasining 2022yil "24" o'66" dagi 11-sonli, Institut Uslubiy kengashining 2022yil "28" o'66" dagi 11-sonli yig'ilishlarida ko'rib chiqilgan. Institut ilmiy Kengashida muhokama etilib, (2022 yil " " dagi " -sonli qaror) ma'qullangan.

Тузувчи:

J.Q.Berdiyev

"Biznes va innovatsion menajment" kafedrasida katta o'qituvchisi

Тасдиқчилар:

A.D.Ravshanov

Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti "Innovatsion iqtisodiyot" kafedrasida dotsenti, i.f.n.

A.N.Raximov

Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti "Biznes va innovatsion menajment" kafedrasida mudiri

I. O'quv fanning dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan keyin tabiiy resurslar faolligini yuritish va korporatsiyalarni boshqarish usullari o'zgarib boshladi. Korporativ boshqaruv andozalarini joriy etishning iqtisodiy jihatlari, korporatsiyalar boshqaruvining samarali tizimini shakllantirish, boshqaruvning tamoyillari, uni tuzishga ta'sir etuvchi omillar kabi masalalar hozirgi vaqtda dolzarb hisoblanadi.

II. O'quv fanning maqsadi va vazifasi

Fanning asosiy maqsadi talabalarga boshqaruv asoslarini makro va mikro iqtisodiy darajada o'rganish asosida ularning yetuk va yuqori malakali mutaxassis bo'lishlarini hamda olingan bilimlari asosida o'qish va ilmiy izlanishlarini davom ettirishlarini ta'minlashdir.

Fanning vazifasi - korporativ boshqaruv obyektlari. Bozor iqtisodiyoti sharoitida korporativ boshqaruvning metodologik va nazariy asoslarini o'rganishdan iboratdir.

III. Asosiy nazariy qism (m a'ruza masbg' ulotlari)

1. "Korporativ boshqaruv" kursiga kirish

Korporatsiya (lotincha corporatio - birlashish) - bu umumiy maqsadlarga erishish, birgalikda faoliyat ko'rsatish uchun birlashgan va huquqning mustaqil sub'ektlari - huquqiy shaxsni tashkil qilgan jismoniy yoki huquqiy shaxslar birlashmasidir.

Korporatsiyalar - mulkchilikning hissadorlik shaklining zamonaviy ko'rinishlaridan biri hisoblanadi. Unda bir nechta mulkdorlar manfaatlari birlashadi, yagona maqsad doirasida investorlar kapitallari birlashtiriladi.

2. Korporativ boshqaruv nazariyasining evolyutsiyasi

Korporativ boshqaruv yirik biznes yuritish zarurati ob'ekti sifatida shakllangan. Tabiiyki, bundan oldin korporatsiyalar shakllanishining uzoq muddatli jarayoni ro'y bergan. Ma'lum bir bosqichda xalqaro hamjamiyat korporativ strukturalar joylashuvidan qat'iy nazar ularni boshqarish jarayonlarini soddalashtirish va bir xillashitirishga imkon beradigan umumiy me'yorlar va andozalar ishlab chiqishga majbur bo'ldi.

Korporatsiyalar shakllanishi umumjahon tendentsiyalarini tahlil qilib, mutaxassislar uchta asosiy bosqichni ajratib ko'rsatadilar. Har bir bosqich jamiyatda o'sha paytda shakllangan korporatsiyalarga xos jihatlarni aks ettiradi.

3. Korporativ boshqaruv zamonaviy amaliyoti va modellari

Korporativ boshqaruv xalqaro tamoyillari quyidagicha ifodalanadi. Evropa iqtisodiy va taraqqiyot banki (ETB) korporativ amaliyoti va oqilona ishlabarmonlik me'yorlari. Bu hujjat 1997 yil Evropa tiklanish va taraqqiyot banki tomonidan "Kupere end Laybrand" kompaniyasi bilan birgalikda kompaniyalarga nufuzli kreditlar va investorlar tomonidan investitsiya qarorlari qabul qilishda qaysi jihatlari ko'proq hisobga olinishini yaxshi tushunish maqsadida tayyorlangan. ETB korporativ amaliyoti va oqilona ishlabarmonlik me'yorlarga muvofiq kompaniyalarga manfaatdor tomonlar bilan o'zaro munosabatlarda quyidagi tamoyillarga amal qilish tavsiya etiladi:

4. Korporativ strategiya va ijtimoiy mas'uliyat

Dunyoda raqobat bo'lgan davrda, hamma mahsulot gomogendir. Sanoqsiz to'liq axborotlarga ega bo'lgan sotuvchi va sotib oluvchilar mavjud, lekin sotib olinadigan tovarlarga hech qanday ta'sir eta

1. Иванова Е. А., Шиликина Л. В. Корпоративное управление. Ростов н/Д.: «Феникс», 2007.
2. Курбанов Х.А. Корпоративные финансы Т.: «КонсалтингИнформ», 2007г. 66.

olmaydi. Buningda foydaga hech qanday talab yo'qligi bilan teng strategiyaga ham hech qanday talab yo'q.

Ko'pchilik bozorlarda kabi, sof raqobatga hech qanday qiyinchilik yo'q. Ular deficit va assimetrikdir. Ularda sotuvchi va sotib oluvchilar cheklanganliklaridir. Mahsulot gomogenligidir, axborotlarni foydasizligidir, yoki qandaydir firmaning boshqalariga nisbatan vakolatlarga egaligi va ko'chilligidir, boshqalar ishlab chiqarmaydigan mahsulot ishlab chiqarishi, yoki olib kelinishi cheklanganligidir. Mustaxkam ishlab chiqilgan strategiya firmami, yaxshi tashkil etilmagan bozorda yuqori foyda oladigan strategiyalarni ishlab chiqqan xolda o'zining talablarini qo'ya oladi. Bunday vaziyatda strategiya ikkita muhim o'rinni egallaydi.

5. Davlatning korporativ sektorda qatnashishi

Rivojlangan bozor iqtisodiyoti mamlakatlarda ba'zi bir A'lar ma'lum bir miqdordagi aksiyasiga davlatning egalik qilishiga yagona sabab "bozordagi yo'qotishlar"ning (market failure) mavjudligidir. Bu bozorlarda jamiyat manfaatlari va yo'qotishlari xususiy manfaat va yo'qotishlardan ustun bo'ladi. Bunday holat, masalan, bozor tuzilmasining monopollashtirish holida ro'y beradi. Bunda xususiy mulkdorning intilgan foydani imkon qadar oshirish maqsadi jamiyat uchun (erkin raqobatchilik modeliga nisbatan) mahsulot miqdorining pasayishiga va nisbatan yuqori narxlarda sotilishi shaklida zararni anglatadi.

6. O'zbekiston Respublikasida korporativ boshqaruvning institutsional asoslari

Korporativ boshqaruvning mexanizmlari davlat tartibiga solish organlari, sud organlari va ishblarmonlar doiralarda ishlab chiqilgan ma'lum bir qoida, me'yor va andozalari asosi va doirasida ishlaydi. Ushbu qoida, me'yor va andozalarning majmuasi korporativ boshqaruvning institutsional asoslarini tashkil qiladi.

7. Korporativ boshqaruv organlari

Aksiyadorlarning umumiy yig'ilishi o'tkaziladigan sana va uni o'tkazish tartibi, yig'ilish o'tkazilishi haqida aksiyadorlarga xabar berish tartibi, aksiyadorlarning umumiy yig'ilishini o'tkazishga tayyorgarlik vaqtida aksiyadorlarga beriladigan materiallar (axborotlar) ro'yxatini jamiyatning kuzatuv kengashi belgilaydi.

8. Jahon moliyaviy - iqtisodiy inqirozi sharoitida korporatsiyalarning faoliyat ko'rsatish mexanizmi va ularning xususiyatlari

Korporatsiyalarni eng tarqalgan tuzilish turi bu - o'z oldiga ma'lum bir maqsadlar qo'ygan, jamiyat manfaatlarida harakat qiladigan, belgilangan huquqlarga ega, yuridik shaxs hisoblangan, doimiy asosda faoliyat yuritadigan va mas'uliyati cheklangan tashkilot hisoblanadi.

Ustav fondi jamiyatning aksiyadorlarga nisbatan majburiyatlarini tasdiqlovchi muayyan miqdordagi aksiyalarga taqsimlangan xo'jalik yurituvchi sub'ekt aksiyadorlik jamiyat deb hisoblanadi.

9. Mas'uliyati cheklangan jamiyatni tuzish va faoliyatini boshqarish xususiyatlari

Mas'uliyati cheklangan jamiyat (MChJ) deb bir yoki bir necha shaxslar tomonidan ta'sis etilgan, ustav fondi ta'sis xujjatlari bilan belgilangan miqdorda ulushlarga bo'lingan xo'jalik jamiyati tan olinadi. Mas'uliyati cheklangan jamiyatning ishtirokchilari uning majburiyatlarini bo'yicha javob bermaydilar va o'z ulushlari qiymati doirasida jamiyat faoliyati bilan bog'liq ziyon ko'tish tavakkalchiligini o'z zimmlariga oladilar.

10. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi sharoitida korporativ boshqaruvni moliyalashtirish

Hissadorlik jamiyati faoliyat ko'rsatishining zaruriy sharti unda kapitalning mavjudligi hisoblanadi. Biroq buning o'ziga etarli emas. Jamiyatning farovonligi bu kapitalni boshqarish qanchalik samarali amalga oshirilishiga ham bog'liq bo'ladi. Boshqaruv masalalariga doir ko'p sonli e'loq etilgan ma'lumotlar muayyan holat uchun tanlov qilish va uni amalga oshirish uchun nazariy va amaliy ishlanmalar etarli degan tasavvur uyg'otishi mumkin. Shu bilan birga, turli yo'nalishdagi korxonalarining faoliyat tajribasi shuni ko'rsatadiki, aslida boshqaruv bu - qat'iy ishlab chiqilgan uslubiyatdan ko'ra san'atga yaqinroq. Kapitalni samarali boshqarishga o'rganish uchun uning

tarkibini, har bir tarkibiy qismning xususiyatlarini, sifat va funksional bog'liqliklarni yaxshi bilish talab etiladi.

11. Korporativ nizolar

Har qanday nizomning mohiyatini tomonlar o'rtasida kelishuvning yo'qligi sifatida ta'riflash mumkin. Korporativ munosabatlar sub'ektlari o'rtasida manfaatlar muvozanatining yo'qligi korporativ nizolarga sabab bo'lishi mumkin.

Korporativ nizolar deganda jamiyat aksiyadorlari o'rtasida, jamiyat aksiyadorlari va menejerlari o'rtasida, investorlar (potensial aksiyadorlar) va jamiyat o'rtasida vujudga keladigan, quyidagi oqibatlardan biriga olib keladigan kelishmovchiliklar va tortishuvlar tushiladi:

12. Korxonalarni restrukturizatsiyalash

Korxonani restrukturizatsiyalash - bu tabiiy jarayon bo'lib, korxonaning yangi sharoitga moslashishga va moliyaviy-iqtisodiy sog'lomlashishiga yo'naltirilgan chora tadbirlar majmuasidir. Bu jarayon korxonani menejerlari, mulk egalari yoki kreditorlar tomonidan, korxonani yangilash va sog'lomlashtirish maqsadida, korxonaning kelajakda o'rinni belgilovchi maqsadlaridan kelib chiqib olib boriladi.

13. Korporativ boshqaruv samaradorligini baholash

Ko'plab kichik va yirik kompaniyalar uchun korporativ boshqaruv andozalari zaruriy ehtiyoj hisoblanmaydi. Ularning korporativ boshqaruv sohasidagi birlamchi vazifasi amaldagi qonunchilikka rioya qilinishini yaxshilash hisoblanadi. Aytib o'tish kerakki, korporativ xulq-atvor Kodeksida bayon qilingan andozalarni joriy qilish korxonalar tomonidan aksiyadorlik jamiyati boshqaruv organlari ishini ta'minlovchi va nazorat qiluvchi qator qo'mitalar tashkil qilinishi, xodimlar sharti ro'yxatiga direktorlar Kengashi va uning qo'mitalari faoliyatiga ko'maklashuvchi korporativ kotib lavozimini kiritishini, direktorlar Kengashi tarkibiga mustaqil direktorlar kiritishini va h.k.ni talab qiladi.

14. Korporativ boshqaruvda axborot va kommunikatsiya

Axborotlarni boshqaruv - bu kompaniyaning ma'lum darajadagi qaror qabul qilish demakdir. Bugungi kunda hayotimizni kompyuter texnikasi, axborot texnologiyalari, Internet, mobil telefon aloqasiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Kommunikatsiya tizimlarini rivojlantirish haqida gapirganda, yuqori texnologik telekommunikatsiya tarmoqlarini rivojlantirish biz uchun muhim strategik ahamiyatga ega ekanini alohida qayd etish darkor. Bu yo'nalishda 2009 yilda 12 ta investitsiya loyihasini amalga oshirish boshlandi.

15. Aksiyadorlik jamiyatlarini va mas'uliyati cheklangan jamiyatlarini audit va ichki nazorat tizimini

"Nazorat - boshqaruv vazifalaridan biridir" degan tezisni qayta ko'rib chiqishga etarlicha uslubiy-nazariy yoki amaliy asoslar mavjud emas. Aytim manbalarda mualliflar kontrollingni «boshqaruv faoliyatini boshqarish» sifatida qarab, kontrollingning maqsadini «boshqaruvchilik jarayonini korxonada olib borilgan barcha maqsadlarga erishishga yo'naltirish» da ko'rmuqda.

16. Korporativ madaniyat

«Tadbirkorlik madaniyati» tushunchasiga eng to'liq va mufassal ta'rifni V.D.Kozlov «Tashkiliy madaniyatni boshqarish» kitobida bergan bo'lib, «ushbu tashkiliy struktura xodimlari xulq-atvori xususiyatlari, yakka tartibdagi va guruh manfaatlarini, urf-odat va an'analar, rasmiy va norasmiy faoliyat me'yorlari va qoidalari, rahbariyat uslubini, xodimlarning mehnat sharoitlaridan qoniqlik ko'rsatmalari, o'zaro hamkorlik darajasi tizimi» deya ta'kidlagan. Shunday qilib, korporativ madaniyat kompaniya qadriyatlarini, o'zaro munosabatlar uslubini, muhit qanday ekanligini belgilab beradi.

17. Korporativ boshqaruv muammolari va rivojlanish istiqbollari

Turli mamlakatlarda korporatsiyalarni boshqarish tarkibi korporativ munosabatlarni tartibga soluvchi qonunchilik asoslari, muayyan mamlakatda yuzaga kelgan xarakterli boshqaruv tarkibi kabi omillar bilan belgilanadi. Har bir mamlakatda korporatsiyalarni boshqarish tarkibi uni boshqa mamlakatlardan tarkibidan farqlab turadigan ma'lum bir elementlarga ega.

IV. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. "Korporativ boshqaruv" kursiga kirish
2. Korporativ boshqaruv nazariyasining evolyutsiyasi
3. Korporativ boshqaruv zamonaviy amaliyoti va modellari
4. Korporativ strategiya va ijtimoiy mas'uliyat
5. Davlatning korporativ sektorda qatnashishi
6. O'zbekiston Respublikasida korporativ boshqaruvning institutsional asoslari
7. Korporativ boshqaruv organlari
8. Jahon moliyaviy - iqtisodiy inqirozi sharoitida korporatsiyalarning faoliyat ko'rsatish mexanizmi va ularning xususiyatlari
9. Mas'uliyati cheklangan jamiyatni tuzish va faoliyatini boshqarish xususiyatlari
10. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi sharoitida korporativ boshqaruvni moliyalashtirish
11. Korporativ nizolar
12. Korhonalarni restrukturizatsiyalash
13. Korporativ boshqaruv samaradorligini baholash
14. Korporativ boshqaruvda axborot va kommunikatsiya
15. Aksiyadorlik jamiyatlari va ma'suliyati cheklangan jamiyatlarda audit va ichki nazorat tizimi
16. Korporativ madaniyat
17. Korporativ boshqaruv muammolari va rivojlanish istiqbollari

Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlarni o'tkazishda quyidagi didaktik tamoyillarga amal qilindi:

- amaliy mashg'ulotlarning maqsadini aniq belgilab olish;
- talabada natijani mustaqil ravishda qo'lga kiritish imkoniyatini ta'minlash;
- talabani nazariy-metodik jihatdan tayyorlash.

Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha kafedra professor- o'qituvchilari tomonidan ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqildi. Unda talabalar asosiy ma'ruza mavzulari bo'yicha olgan bilim va ko'nikmalarini amaliy masalalar, keyslar orqali yanada boyitadilar. Shuningdek, darslik va o'quv qo'llanmalar asosida talabalar bilimlarini mustahkamlashga erishish, tarqatma materiallardan foydalanish, ilmiy maqolalar va tezislarni chop etish orqali talabalar bilimni oshirish, masalalar echish, mavzular bo'yicha taqdimotlar va ko'rgazmali qurollar tayyorlash, qonun va me'yoriy hujjatlardan foydalana bilish va boshqalar tavsiya etiladi.

V. Fan bo'yicha kurs ishi

Fan bo'yicha kurs ishlari o'quv rejada ko'zda tutilmagan.

VI. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Talaba mustaqil ishini tayyorlashda fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda ma'lumotlarni jadvallarda aks ettirish, ko'rsatkichlar tizimidan foydalanish, grafiklarda aks ettirish, slaydlar ko'rinishida belgilash, ko'rsatkich qurollarda aks ettirish va boshqa shakllardan foydalanish tavsiya etiladi. Mustaqil ish bajariladigan mavzular bo'yicha savolnomalar tuzish, savollarga foydalanishga tavsiya etilgan adabiyotlardan foydalangan holda yozma tarzda javob berish, qonun, qaror.

me'yoriy hujjatlardan foydalanish, har bir mavzu bo'yicha muammoli masalalarni hal qilish yo'llarini bayon qilish, tavsiyalar berish va boshqalar. Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni: talabalar mustaqil ishlari mavzulari kelgusida bajariladigan kurs ishlari va bitiruv malakaviy ishlari mavzulari bilan uzviylikda bajariladi.

Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning mavzulari

Mustaqil ta'lim mavzulari tegishli kafedra yig'ilishida tasdiqlanadi va fanning ishchi o'quv dasturida keltirib o'tiladi. Tavsiya etilayotgan mustaqil ta'lim mavzulari:

1. "Korporativ boshqaruv" kursiga kirish
2. Korporativ boshqaruv nazariyasining evolyutsiyasi
3. Korporativ boshqaruv zamonaviy amaliyoti va modellari
4. Korporativ strategiya va ijtimoiy mas'uliyat
5. Davlatning korporativ sektorda qatnashishi
6. O'zbekiston Respublikasida korporativ boshqaruvning institutsional asoslari
7. Korporativ boshqaruv organlari
8. Jahon moliyaviy - iqtisodiy inqirozi sharoitida korporatsiyalarning faoliyat ko'rsatish mexanizmi va ularning xususiyatlari
9. Mas'uliyati cheklangan jamiyatni tuzish va faoliyatini boshqarish xususiyatlari
10. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi sharoitida korporativ boshqaruvni moliyalashtirish
11. Korporativ nizolar
12. Korhonalarni restrukturizatsiyalash
13. Korporativ boshqaruv samaradorligini baholash
14. Korporativ boshqaruvda axborot va kommunikatsiya
15. Aksiyadorlik jamiyatlari va ma'suliyati cheklangan jamiyatlarda audit va ichki nazorat tizimi
16. Korporativ madaniyat
17. Korporativ boshqaruv muammolari va rivojlanish istiqbollari

Mavzular mazmuni hamda ularning ro'yxatiga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish kafedra tomonidan amalga oshirilishi mumkin.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

Asosiy adabiyotlar

1. Иванова Э и др. Корпоративное управление. Рогов на Дону "Феникс", 2008г.
2. В. Беркин, Н. Пулатов. Акциядорлик жамиятлари. Т.: TDIU, 2007
3. А. Бекмуродов, В. Сафаров. Qishloq joylarda savdo va xizmat ko'rsatish sohalarini rivojlantirish yo'nalishlari. Т.: TDIU, 2007

Qo'shimcha adabiyotlar

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi 29.12.2020 y.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti SH.Mirziyoyevning Oliy Majlisga murojaatnomasi 25.01.2020 y.
6. SH.M.Mirziyoyev. "Niyati ulug' xalqning ishi xam ulug', xayoti yorug' va kelajagi farovon bo'ladi" O'zbekiston» 2019 y.
7. SH.M.Mirziyoyev. Tankidiy taxlil, kat'iy tartib-itizom va shaxsiy javobgarlik - xar bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak Toshkent «Uzbekiston» - 2017 «Uzbekiston» NMIU,
8. SH.M.Mirziyoyev Erkin va farovon, demokratik Uzbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz O'zbekiston» NMIU, 2016
9. SH.M. Mirziyoyev. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan quramiz. T. ., O'zbekiston, 2017